

LUPȚA

!Apare in fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar: Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD.
Editor: Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u. nr. 5/b I.
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Suum cuique...

(—s—) Alegerile din regatul fraților noștri se apropie. Ele prezintă un interes cu atât mai mare, cu cât noul parlament va avea să se pronunțe asupra chesției țărănești, să deslege cea mai grea problemă a vieții sociale și economice a țării, dar și cea mai necesară, menită să schimbe cu totul icoana, ce ni-o înfățișează România de astăzi.

Situația economică a țaranului reclamă îmbunătățiri radicale. Să i-se dea acestui țaran ce-i a lui, țărana pe care o frământă în arșița dogoritoare a soarelui și în torente de ploii, țărana udată de sângele strămoșilor lui, iar nu de a arendașilor greci și evrei, — glia aceea care-i leagă sufletul de țara în care s'a născut, și-i încălzește dragostea de neam.

Să i-se dea țaranului să aibă cu ce trăi, întâi hrana și apoi școala, căci flămând nu-i vine gust de carte.

Greșala guvernelor române a fost, că n'au întreat niciodată pe țaran de ce suferă. Il vedeau obidit, îl vedeau năcăjit, slab și trudit, nu-i ridicau însă nici odată capul îngreunat de nevoi, să-i priviască în ochi și să-i citească în inimă durerea, astfel că dacă s'au și interesat de soarta lui, îi prescriau leacuri tot pentru boli de cari nu suferia, cel puțin deocamdată, lăsând rana cea grea să se cangreneze.

„Toți suntem de vină“, a zis dl Costinescu în ședința memorabilă a Camerei dela 13 Martie și frunțașii ambelor partide au ascultat resemnați adevărul grăit de ministrul financelor.

Vom vedea cum vor ști să se curețe de aceasta vină, cei care și-au recunoscut-o ca a lor și nu a altora.

Avem unele indicii cari ne încolțesc speranța, că i-se va da țaranului, ce i-se cuvine.

Faptul, că președintele consiliului, dl D. A. Sturdza a hotărât să nu opună candidaturi unora din frunțașii opoziției, ne face să credem, că acest venerabil bătrân, încercat politician, care a fost totdeauna călăuzit de principiul *honeste vivere, suum cuique tribuere*, este decis să continue opera lui Cuza și a lui Kogălniceanu dela 1864 și la această reformă de cea mai mare importanță pentru viitorul țării, vrea să aibă și părerile frunțașilor din opoziție. În discuție cu oameni,

cari au alte idei, se poate înigheba un program sănătos, a zis dl Iorga mai deunăzi la Iași.

Dacă acesta este planul guvernului liberal, dacă acest guvern va căuta să-și creeze un parlament, cu care să ducă la bun sfârșit grandioasa operă, care preocupă toate inimile mari încălzite de dragostea de neam și de țară, atunci viitorul României, unei Românie mari, zidită pe baze puternice va fi asigurat, atunci ne va luci și nouă, celor înlănțuiți o schintee de speranță pe cerul întunecat și de zbuciumările noastre și de păcatele noastre.

Istoria ne slujește cu precedente, cari trebuie să le răsfoim și să le cumpănim. Nimicirea feudalismului în secolul al XVIII. a creiat Germaniei situația ei de astăzi; revoluția franceză dela 1789 a dat putere Franței, la noi ștergerea iobăgiei la 48 ni-a creiat o clasă țărănească cu care ne putem făli și care singură conduce luptele politice, având conștiința sfântă de cetățean și de român; în România împroprietărirea în parte a țaranilor și secularizarea averilor mănăstirești la 1864 au scuturat țara de pleava grecească, dându-i un caracter național.

Când avem deci înaintea noastră atâtea documente istorice, cari ne arată în cea mai clară lumină, că existența unui stat este condiționată numai de bunăstarea țărănimeii, când acest lucru constituie un adevăr chiar și în statele industriale, trebuie oare, ca politicianii să se țină în rezervă într'o țară eminentemente agricolă cum e România, într'o țară, unde 5 milioane de oameni trăiesc după munca câmpului, iar restul de 1 milion pe spatele celor cincii; unde nici o criză nu e simțită, decât cea agricolă?

Iar cuminenie a fost oare, ca decenii de arândul chestia țărănească să fie privită numai ca un fel de armă în războirea partidelor, pentruca îndată după câștigarea luptei să fie aruncată într'un unghier, ca ori-ce unealtă veche?

Politicianii din toate vremurile și-a dat seama, că nu, nu e cuminenie, este o stare bolnavă de lucruri care trebuie curățită.

După seceta din 1899, care provocase un deficit neașteptat, și desechilibrase situația financiară a țării, vine în 1901 la putere partidul libe-

ral, cel de astăzi, care adoptează sistemul economiilor. Atunci scria dl Xenopol: „Criza nu este încă înlăturată, de oare-ce cauza ei, înapoierea condiției economice a țaranului stăruiește și nu se ia nici o măsură pentru îndreptarea ei.“

Aceasta a fost glăsuirea tuturor oamenilor mari ai țării, cari vedeau în alcătuirea ei economică un fel de spoială, ce amenință să cază la cea mai mică tempestă, lăsând să se vază putregaiul și ruina.

Din nenorocire și pentru țară și pentru întreaga Românie furtuna s'a pornit mai degrabă, decât ne-am fi așteptat. Urmările ei desastroase ne ustură și astăzi la inimă.

Volbura ce s'a deslănțuit într'o clipă, cuprinzând aproape întreg teritoriul țării, este o urmare firească a neglijenței partidelor politice din România. Alcătuirea dela 1864 și cea de mai târziu a lui Ion Brătianu a fost incompletă, a creiat deci numai o situație efemeră.

Castelul cel mareț zidit pe nisip, s'a dărâmat. Acum e nevoie de un temel sănătos.

Avem încredere în cuvintele rostite în programul dela Brăila, de șeful partidului liberal:

„Țaranului îi trebuie libertatea economică, ca și libertatea politică.

Și atâta timp, cât îi va lipsi cea dintâi, cea de-a doua rămâne o ficțiune.

Vom căuta dar să regulăm starea țaranului, prin ușurarea învoelilor agricole, prin desființarea trusturilor arendașești și prin înființarea unei bănci, care să-i procure mijloacele de a deveni stăpân pe bucata lui de pământ.“

Aceasta este singura soluție de ispravă, care poate îndrepta gospodăria țării. Să începem apoi a ne da seama și de acel „honeste vivere“ al dlui Sturdza, care îndreaptă moravurile societății, iarși un factor, care va contribui la sporul economic al statului.

„Mai multă muncă și mai puține plăceri“, a zis Roosevelt, activul președinte al Statelor Unite.

La luptă!

Cu cât întârzie mai mult împlinirea promisiunii, cu care s'a născut pe buze actualului guvern, cu atât crește fierberea și nemulțumirea popoarelor acestei țări.

„Reprezentanții națiunii maghiare“, această minciună hădă trebuie să-și schimbe fața cât mai curând, dacă e vorba să nu se zdruncine până în temelie ființa acestei țări. Nu se mai poate tolera starea de azi, în care dela un capăt la altul dăinuește numai neadevărul. Dacă suntem într'o țară de drept, suntem datori a ne cere drepturile cari ne compet. Și azi întreaga țară cere într'un glas dreptul ei, fiecare cetățean își cere dreptul lui firesc și cetățenesc: *vrem votul universal*.

Nu trebuie să fie cineva socialist, nici opozițional, nici ultraist pentruca să urgiteze aducerea cât mai grabnică a acestui drept omenesc sfânt. Nu aceste principii pretind votul universal, ci dreptatea. Pe aceasta n'o mai poate înăbuși nici un guvern, nici o opresiune, nici o amenințare. Popoarele își cer azi pretutindeni dreptul de a viețui pe bazele dreptății și echității.

Liniștea și bunătatea țării noastre se poate ajunge pe o singură cale: să se alunge minciuna de azi și să-i ia locul adevărul. Aceasta numai prin sufragiul universal se poate face. Popoarele acestei țări să-și croiască ele soarta, nu niște gentri rafinați, crescuți în belșug și strălucire, fără cultură și fără inimă.

Feudalismul și gentrismul trebuie să-și ia locul său după ușe și democrația adevărată să fie pusă la locul de frunte. Trebuie respectat dreptul individual și dreptul național.

Pe această cale va trebui să umblăm cu toții. Va trebui să lucrăm pe toată linia pentru dreptul nostru. Vremurile noi nu-i permis să aducă legi ruginite, ele trebuie să fie la înălțimea ideilor mari pe cari e stăpână lumea cultă de azi. De aceea atentatul guvernului de a lega dreptul de vot de cunoștința limbei maghiare, trebuie respins cu toată puterea. După cum avem datorii ca niște cetățeni cari nu știu ungu-

rește, tot astfel trebuie să avem și drepturi, pe aceleași baze.

La toamnă guvernul va veni, căci așa a făgăduit, cu proiectul de lege pentru sufragiul universal. Până atunci noi vom trebui să ne pregătim cum se cade pentru această luptă, care pentru noi e o luptă pe moarte și pe viață.

Partidul național va lucra vara întreagă pentru organizarea puterilor noastre, prin adunări populare și pe toate căile cari îi sunt deschise. Dar lupta și rezultatul ei depinde numai în parte dela acțiunea deputaților noștri. Partea leului trebuie să o aibă întreg poporul.

Clasa noastră cultă, „inteligenta“ are de astă dată o datorie mai mare ca de obicei: datoria de a se pune, întreagă, în fruntea poporului, de a-l lumina, de a-l întări și de a-l organiza.

Fără de aceasta, lupta nu va avea succes.

Apelăm deci la preoțimea și învățătorimea noastră ca să fie gata a-și face datoria cinstită și fără șovăire și a-și îndeplini rolul de conducători în mijlocul masselor pe cari le conduc, — apelăm la toți conducătorii neamului dela sate și dela orașe, că înțelegând glasul vremii să lucreze cu chibzuiala pentru cauza sfântă. Căci ne aflăm în fața luptei pe moarte și pe viață!

Să pregătim poporul dela sate, să-i dăm în mână arma cea mai puternică pe care i-o putem da de astă dată: preoții și învățătorii să stăruiască ca să nu rămâie nici un țaran care știe ceti și care să nu aibă în casa lui una dintre foile noastre cari agită mai mult pentru drepturile noastre — dar să nu rămâie nici preot și nici învățător care să n'aibă în casa sa foaie românească cinstită, deamă și categorică.

În lupta pe care ne pregătim să o dăm *presa* e puterea cea mai mare. Nu interesele materiale ne fac să stăruim să se răspândească foile noastre, ci interesele mari naționale. Presa e purtătoarea cuvântului adevărului, întărirea în convingeri, mângăietoarea în clipe de desnădejde.

Stăruii deci cu toții ca această putere să întărească toate fibrele vieții noastre. Dacă

presa nu va putea pătrunde de astă-dată după-cum trebuie, ne putem aștepta la un eșec zguduitor.

Să nu uităm că suntem puțini, suntem slabi, suntem luați la țântă și osândiți la moarte — și că numai *în noi* e puterea de a ne ridica și de a ne impune. Afară de noi nu-s alte puteri cari să ne vrea binele. De aceea nici-odată n'a fost pentru noi mai gravă și mai plină de înțeles vorba: „*prin noi înșine*“, ca acum.

Prin noi înșine, și prin întrebunțarea tuturor puterilor noastre sufletești și trupești, și a tuturor mijloacelor cari se pot iscodi.

Credem, și avem convingerea, că poporul nostru e matur pentru a înțelege glasul timpului.

Să fim gata cu toții, mici și mare, să împlinim poruncile cari ni-se vor da de cătră căpeteniile neamului!

Procesul „Luceafărului“. „Luceafărului“ din Sibiu i-s'a intentat înainte cu aproape doi ani un proces de presă pentrucă a făcut politică fără să aibă cautiune. Articolul incriminat trata *biografia* lui Alexandru Papiu Ilarian și era scris de dl Dr. I. Rațiu din Blaj. Cele două dintâi foruri judiciare n'au găsit articolul culpabil, cu toate acestea Curia a condamnat pe editorul „Luceafărului“ la închisoare de 15 zile.

Kossuth cuvântează... Partidul independist din comitatul Bihorului l'a ales pe ministrul de comerț Kossuth... — președinte de onoare. O delegație, condusă de deputații kossuthiști aleși în Bihor, s'a prezentat eri ministrului pentru a-i mulțumi că s'a îndurat să primească președinția.

Kossuth, răspunzând oratorului festiv, a observat că între delegați sunt și câțiva români și numai decât s'a grăbit să le țină o „dicție“, așa, cum numai el știe să țină:

„De multă vreme trăiesc Românii în Ungaria, păstrându-și în toate vremile naționalitatea și limba. Aceasta ne arată că au putut trăi aici cu Maghiarii ca și cu niște

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA“

Câteva cuvinte despre monumentele noastre istorice.

II.

„Un monument istoric cuprinde în sine mai multe lucruri: un meșteșug de a clădi care nu se mai obicinuește, o frumusețe care nu se mai poate îndeplini și, pe lângă acestea, o sumă mai mare sau mai mică de amintiri, ceva din viața oamenilor cari s'au strecurat, rugându-se, luptând, trăind între acele ziduri sau între pereții aceia. Pe arhitect îl interesează mai ales liniile și legătura lor: lui poate să-i pară rău că ele n'au fost mai bine alese sau potrivite în cutare privință; pe privitorul obicinuit îl chiamă și-l înduioșează toate aceste elemente la un loc: farmecul frumosului, al neobicinuitului, al trecutului se amestecă pentru el într'o singură simțire, care nu-și mai află plăcerea. Pentru dânsul o astfel de

clădire se înalță ca o înviere a morților!)“. Așa vede monumentele noastre istorice dl N. Iorga, care cunoscându-le și apreciându-le importanța, a încercat de multe ori să facă a se înțelege și la noi, la Români, că față de astfel de comori naționale avem și anumite datorii. La noi, de fapt, nu s'a dat atenția cuvenită monumentelor istorice. Dacă avem azi monumente, nu ni le-am păstrat atât noi, cât mai ales vremea care și-a urmat cursul ei înainte. Alte popoare au cultivat cu o adevărată pietate ce a rămas de la strămoși, ba, cu înaintarea cultivei și a științelor, s'a respectat adânc ori ce monument, fie el rămas dela orice popor.

Mâna omenească a putut împiedeca adesea ceea-ce dintele vremii ar fi răpus cu puterea sa. Dacă popoare năvalnice, fără cultură, au sfărâmat ici-colea creațiuni artistice eterne, alte popoare statornice, au păzit cu sfințenie moștenirile din vremuri. Oameni înțelepți au aflat căile pentru a a-

1) Sămănătorul, 1904, Nr. 46.

sigura pentru vremuri îndelungate ceea ce a rămas din vechime.

Noi am fost mai nenorocoși în păstrarea monumentelor noastre. Un om ca dl Iorga, care prețuește după cuviință tot ce se ține de istoria poporului nostru, are cuvinte foarte aspre pentru felul cum s'a purtat grijă de monumentele noastre istorice. „Le-am risipit în vânt ca un lucru netrebnic și ne-am bucurat strașnic de hăda sălbătăcie ce săvârșeam. Unul din păcatele cele mai mari e că le-am lăsat pe unele să se dărâme, iar cellalt că am restaurat pe acelea cari nu se dărâmau dela sine. „Cum se cade nu s'a îngrijit nimeni de monumente. Chiar și „Comisia pentru monumentele istorice“ din București a neglijat de a se interesa cum se cuvenea de aceste monumente al căror număr scade pe zi ce merge. În România și în Bucovina cele mai multe biserici restaurate au pierdut din frumusețe în măsura în care au câștigat în lux modern și ieftin. La restaurarea lor nu s'a lucrat după legile științei istorice, ci mai mult după ambiții.

frați. Noi, când voim să-i ajutăm pe maghiari, voim să-i ajutăm și pe ei, fiindcă ținta noastră e, ca *Românii — dela cari cerem să fie Români maghiari — să trăiască cu frații lor maghiari în pace, dragoste și bunăstare*.”

Pe semne secretarul Excelenței sale a dlui ministru a avut eri zi liberă, și nu i-a putut șopti dlui ministru ce să răspundă...

„Magyar románok!” ... „Români maghiari!” ... „*Fából vaskorika*”, domnule ministru!

Insinuații. Dl Tégylás Gábor, fost director al preprandiei din Déva, s'a pus pe muncă. În numărul de astăzi al ziarului „Bud. Hp” publică un articol despre „presa română și limba maghiară”, articol în care vorbește despre câte de toate, așa din vânt.

Nici n'am fi înțeles rostul articolului, dacă dl Tégylás n'ar fi adăugat, cătră sfârșit:

„În afară de bunăvoința învățătorilor reușita legii lui Apponyi atârână și dela cuminența organelor executive. În posturile de inspectori școlari, din ținuturile locuite de naționalități, trebuie numiți bărbați cari cunosc referințele locale, cunosc tainele sufletului poporului și sunt demni de încrei derea lui... etc.”

Dl Tégylás, al cu afacerile veroase, se insinuă pe sine însuși, ca un astfel de bărbat demn de încrederea poporului...

Ar fi un inspector demn de guvernul care l'ar numi.

Procesul „Telegrafului Român”. Citim în „T. R.”: „În procesul intentat ziarului „Telegraful Român” pentru „agitație”, astăzi, Miercuri, s'a ținut pertractarea la tribunalul regesc din Cluj asupra excepțiilor înaintate din partea dlui redactor T. V. Păcățianu în contra actului de acuză. Senatul de acuză, în urma temeinicei apărări, făcută de distinsul avocat din Cluj dr. Iuliu Pordea, a acceptat excepțiile și respingând actul de acuzare a decretat sistarea procedurii judecătorești în contra redactorului în procesat”.

Trăiască Burdia!

Darea după eclejie. Tribunalul administrativ a adus hotărârea că preoții nu sunt datori să plătească darea de venit de clasă a IV. după venitele eclejiei.

Criza Croată. Pe urma comunicatului guvernului croat, publicat în oficialul Narodne Novine, s'au pornit zvonuri de demisii. Pe de-o parte, că ministrul croat Iosipovich își va prezenta demisia, pe de altă parte că banul Pejaceviei va fi silit s'o facă.

Ministrul croat Iosipovich a declarat că guvernul nngar nu simte nevoia să facă nici un fel de declarație în chestia comunicatului. E de credința că, în Cameră, se va primi modificarea propusă de comisia de comunicațiune, anume ca dela funcționarii căilor ferate din Croația să se ceară cunoștința limbii croate.

Banul Croației a sosit la Budapesta și va pleca de aici la Viena unde va fi primit în audiență de cătră Majestatea Sa.

În societatea banului au sosit și mai mulți deputați croați, alarmați de știrea că în ședința de Sâmbătă a Camerei deputaților se va începe discuția proiectului de țege relativ la căile ferate.

Acest proiect însă, abia cătră sfârșitul săptămânii se va putea lua în desbatere, fiindcă discuția proiectului de lege va mai dura câteva ședințe.

Unde sunt deputații paișoptiști? «Sunt cincisprezece ani de când opoziția de dincolo de Dunăre mai mare parte deputați paișoptiști, a luat inițiativa unei mișcări sociale și politice care urmăria țanta, să pune stavilă emigrării în America a Maghiarilor de dincolo de Dunăre și să-i îndemne să meargă în Croația... Opoziția aceasta era convinsă că astfel Maghiarii ar rămânea maghiari, ba — prin înființarea de școli maghiare — ar putea maghiariza și Croația.»

Astfel glăsuiește «Pesti Hirlap» de astăzi, comentând atitudinea deputaților croați, cari cer respectarea drepturilor lor.

«Și toate planurile aceste patriotice s'au sfărâmat. În loc să maghiarizăm noi, ni-se iau și școlile maghiare ce le avem în Croația... Doamne, oare unde sunt vechii deputați paișoptiști? Nu i-ați văzut undeva, vă rog?» ...

ROMANIA.

Discursul dlui D. Sturdza

președintele consiliului de miniștri, rostit la Brăila în ziua de 18 Mai n.

Domnilor și iubiți cetățeni Brăileni,

De o bucată de timp, în mijlocul domnilor voastre m'ați chemat și din mijlocul domniilor voastre m'ați trimis de patru ori în Senat; acum doi ani de zile, fiind în opozițiune. Astăzi suntem iarăși întruniți, pentru ca să formăm adunările legiuitoare ale partidului național-liberal, chemat la guvern în niște împrejurări grele și dinaintea unor probleme însemnate de deslegat. Cred că, precum în opozițiune uniți am fost la controlare, așa vom fi și astăzi la clădirea care avem să ridicăm, clădire legiuitoare însemnată din toate punctele de vedere.

Pe lângă chestiunile speciale care au să se prezinte, chestiunea principală este să se facă un rost stabil Statului român. Când cei bătrâni au lucrat cu atâta vigoare la ridicarea Statului Român, ei au vrut să ieșim dintr'o situațiune efemeră și șubredă, și să intrăm într'o situațiune stabilă, care să ne asigure viitorul; ei au vrut să nu trăim numai de astăzi până mâne, fără nici un rost, stricând într'o zi ceea-ce am clădit în 10 ani. Stabilitatea Statului, aceasta este țanta spre care trebuie să fie neconținut îndreptați ochii noștri. Trebuie ca odată rostul acestei stabilități să fie întrupat în toate instituțiunile Statului.

Cel dintâi punct de program general al tuturor este stabilitatea creditului Statului. Precum și un gospodar bun muncește pentru a-și agonisi o avere, menită să-i facă traiul mai iesnicios, și precum rânduiala acestei munci este ca el să nu cheltuiască mai mult decât are, să cheltuiască numai o parte din ceea-ce el agonisește și să pună în singuranță partea necheltuită, pentru ca astfel să se îmbogățească treptat și sigur: — tot astfel este și pentru gospodăria cea bună a Statului.

Când am început a organiza Statul român independent, a fost de regulat întreg organismul social și al gospodăriei publice și nu am ajuns încă a da un așezământ

Mai mult s'a cârpit, decât s'a lucrat cu un adevărat temei. Prea puțini și-au dat seamă de ce săvârșesc și nimeni nu-și aducea aminte că pe căi de acestea prăpăstioase se prăbușește încetul cu încetul toată moștenirea trecutului nostru românesc.

În anii din urmă s'au scos la iveală toate greșelile mari cari s'au comis și s'a desemnat calea pe care se pot menține, cum se cuvine, monumentele noastre.

Dl Iorga a dat chiar un fel de plan al restaurărilor ce se vor face de aici încolo. El e de importanță pentru toți Români. Iată anume ce zice dl Iorga la 1904 într'un articol din Sămănătorul: „Orice monument istoric e așa de scump, încât trebuie păstrat, făcându-se jertfe mai mari decât pentru o nevoie de toate zilele a timpului nostru, căci prin el căpătăm o părere mai puternică despre vechimea, despre faptele, despre drepturile și datoritiile noastre. Trebuie să-l păstrăm, plătind astfel și ce se cuvine aceluia depărtat întemeietor, a cărui muncă a slujit și ea ca să ne păstreze de

sine stătători și luminați, Suntem ținuți să-l împiedecăm să se dărâme. Piatra care cade să fie prinsă înapoi, cea care a căzut și nu mai este, să nu fie înlocuită prin alta, chiar întru toate asemenea, decât atunci când lipsa ei ar pune în primejdie trăinicia clădirii, căci un colț atins de ruină spune mai mult decât o înnoire scânteind de aur sau înalbind de var proaspăt. Când o zugrăveală nouă pe un strat de tencuială adausă acopere vechi chipuri ce nu se mai văd, dar pot să iasă la iveală, dărâmându-se ce s'a așternut asupra lor, e foarte gingaș să se hotărască dacă zugrăveala veche trebuie chemată la viață prin nimicirea celeilalte. Cea nouă poate fi mai frumoasă, mai caracteristică. Ori cum, ea trebuie păstrată pe deplin în reproduceri fotografice”.

Oricine se cugetă la restaurarea vreunui monument vechiu, e dator a ține cont de aceste idei, de acest plan — așa putea zice.

Dl Iorga a arătat ca un păcat mare că s'au restaurat monumente cari nu se dă-

râmau dela sine. Dacă s'au făcut greșeli de acestea, ar fi vremea ca ele să nu mai continue. Ar fi vremea să nu mai apucăm pe căi greșite. În România e cine să poarte grija ca astfel de greșeli să nu se mai repeteze. Acolo e ministerul de culte, Comisia pentru monumentele istorice și Casa bisericii. La noi n'are cine exercita acest control, decât tot numai forurile bisericesti superioare. Acestea ar trebui să poarte un viu interes față de bisericile noastre vechi și nouă și să ia, în anumite cazuri măsuri drastice, dacă altcum nu s'ar putea ajunge la scop.

Altcum o anarhie în care fiecare ar fi mai mare și mai tare, ne-ar duce la o completă dărăpănare.

Consistoarele noastre au în această privință datorii foarte mari.

N. Foișior.

neclintit stabilității. Un început al stabilității a adus după sine ministerul de 12 ani al marelui nostru barbat de Stat Ion Brătianu, (Aplauze prelungite și îndelung repetate) a cărui memorie trebuie să ne fie la toți scumpă. (Aplauze prelungite și îndelung repetate). Aducerea aminte a numelui lui trebuie să ne mențină pe calea pe care el a tratat-o, ca să ridice statul român într-o pozițiune tare și respectată. (Aplauze furtunoase și în delung repetate. Ovațiuni).

Cea dintâi crință este pentru o gospodărie internă bună și regulată. (Aplauze prelungite).

Regulă în gospodăria internă este atunci, când budgetul Statului, al județelor și al comunelor sunt echilibrate, când, adică, ele nu se încheie cu deficite și când nu se înfundă în împrumuturi. (Aplauze prelungite. Vii aprobări).

Stabilitatea echilibrului bugetar nu se obține însă decât cu excedente. (Aplauze prelungite și repetate).

Dar aceste excedente nu trebuie să fie rezultatul unor impozite noi. Să cheltuești în fiecare an sume cari întrec veniturile și să ridici neconținut impozite mai mari pentru a obține excedente; aceasta este o rea gospodărie. (Aplauze prelungite)

Excedente reale trebuie să rezulte din economiile pe cari statul le face la cheltueli. Guvernul să aibă totdeauna înaintea lui: că el nu cheltuește din banii săi, ci din banii poporului întreg; că, deci fiecare ban pe care îl cheltuește de zece ori trebuie să-l întoarcă în mână, până să se hotărască a-l cheltui. (Aplauze prelungite. Unanime aprobări).

Astfel să iasă, d-lor, excedentele bugetare din economii, din înfrânarea cheltuelilor, iar nu din sporul veniturilor, provenind acel spor din dări noi. (Aplauze prelungite și îndelung repetate).

Atunci sumele rămase necheltuite se pun la o parte și se întrebuițează în cheltueli bine chibzuite, și astfel suntem apărați de împrumuturi noi cari, dacă nu le evităm, se înscriu la cheltueli noi cu dobânzile și amortizările lor. (Aplauze prelungite. Aprobări).

Adversarii noștri, dacă amintesc numai timpului din urmă, de mulțori au făcut greșeli în această privință. (Aplauze prelungite). Incepând cu anul 1894, ei de trei ori au greșit în contra bunei gospodării a financelor Statului, care cere să fim economi cu banii Statului, cu banii contribuabililor. (Aprobări unanime).

Încă din timpul bătrânului Brătianu se pusese finanțele țării în bună rânduială. După multă muncă stăruitoare, s'a pus întâia bază a bugetului cu multe excedente, în 1886—1887. De atunci și până la 1893—1894, s'au adunat opt excedente, cari formează suma însemnată de 60.155.125 lei. (Aplauze prelungite).

Două excedente, 1886 — 1887 și 1887 — 1888, au fost încă ale ministerului Brătianu; celelalte șase ale ministeriilor conservatoare, cari au urmat până la finele anului 1895.

Au urmat dela 1886—1887 un șir întreg și neîntrerupt de opt bugete cu excedente, unele mai mici (628,751.64 lei), altele mai mari (20,336.176.34 lei). Mijlocia anuală a acestor opt excedente este de lei 7.519.390.

În loc ca să se menție această cumpă-

neală, conservatorii de-odată au eșit din ea și, în doi ani, 1894—1895 și 1895—1896, au picat din nou în neorânduiala deficitelor, cari s'au suit la 27.020.748,46 lei. Acest deficit însemnat, a opta parte a bugetului 1895—1896, a încurcat finanțele Statului și conservatorii s'au retras dela guvern din cauza lui. A urmat la finele anului 1895 partidul liberal și, în trei ani, s'a redus deficitul la 1.253.592.69 lei. (Aplauze prelungite și îndelung repetate). (Va urma).

Naționalizarea industriei.

Am amintit la timp circulara dlui ministru al domeniilor prin care se cerea, ca toate stabilimentele industriale din țară să țină cont de dispozițiile legii pentru favorizarea industriei, care se refer la angajarea de 2 streini din personal român, și o treime streini.

Uniunea industriașilor a prezentat dlui ministru o cerere rugându-l să nu aplice această circulară.

Ținându-se seamă că legiuitorul urmărește prin dispoziția din lege să se formeze cu timpul personalul de specialitate pentru industriile din țară, astfel ca aceste industrii să se poată naționaliza cu timpul, măsura luată de dl ministru al domeniilor era foarte logică și legitimată, mai ales de plângerile corpului tehnic român și a slujbașilor de toate breslele, că șefii industriilor streine nu iau în considerație ofertele lor și dacă sunt aplicați, sunt exploatați pe lefuri de nimica.

Fabricanții streini s'au opus acestei dispoziții a legii, ceea-ce a hotărât pe ministru să ordone o anchetă.

Ancheta a găsit că fabricanții streini procedează cu reavoință față de circulara ministrului, că întreg personalul lor e străin și că registrele se poartă în limbi străine. În urma acestei constatări să vor suspenda avantajile tuturor stabilimentelor industriale, cari din reavoință nu s'au supus dispozițiilor legii.

Muzeul „Regele Carol“ dela Poradim.

În localitatea Poradim de lângă Plevna se va deschide un muzeu, care va purta numele M. S. Regelui României în amintirea glorioaselor fapte săvârșite în războiul pentru independență dela 1877 | 78.

Lucrările acestui muzeu se continuă cu activitate. Inaugurarea va avea loc probabil în cursul lunii Septembrie, cu care ocazie se vor organiza mari serbări comemorative.

A doua ședință a congresului silvic.

Congresul forestier organizat de societatea „Progresul silvic“ a ținut la 9 | 22 c. a doua ședință sub președinția d-lui Ion Kalinderu.

Dl profesor Dr. G. Maior a făcut o comunicare asupra pădurilor din Transilvania și celelalte țări limitrofe locuite de Români. În această conferință dl Maior a făcut mai întâi istoricul regimului forestier dela noi și d'n Bucovina.

Trecând la pădurile din România, a arătat excelente rezultate datorite actualului regim forestier, mai ales în pădurile de sub administrația statului.

Dl Maior a terminat arătând o statistică asupra estenziunii regiunilor păduroase ale țării.

Această comunicare a distinsului profesor a avut un deplin succes.

Alegerile din Austria.

În 170 de cercuri au avut loc, eri, balotagiile, cari s'au terminat — cum era greu de prevăzut — cu izbânda partidului social-democrat, care a ajuns cel mai puternic partid al noului Reichsrath.

Lupta, pretutindeni a fost foarte vehementă, dar a decurs în cea mai mare ordine. Mai interesante au fost, firește, balotagiile din Viena, unde creștin-socialii n'au putut să reușească decât în două cercuri, după-ce celelalte partide au votat pentru candidații social-democrați.

În Fünfhausen (Viena) antisemitul Schneider (creștin-social) a rămas cu 55 voturi în minoritate față cu social-democratul Forstner; în cercul IX. a reușit, cu 500 voturi majoritate, consilierul de curte baronul Hock față de candidatul creștin-social.

Dintre cele 33 de mandate, câte le are Viena, 20 sunt ale creștin-socialilor, 10 ale social-democraților și 3 ale liberalilor.

Viena, 23 Maiu.

În cercul 2 a fost ales socialistul Ofner (5637 voturi) față cu Zesewitz, creștin-social (3431 v.). În cercul 3: creștin-socialul Prohasca (7598 v.) față cu socialdemocratul Silberer (6818 v.). Cercul 6: creștin-socialul Anderle (3378 v.) față de social-democratul Stein (2344 v.). Cercul 9: progresistul german Hock (3911 v.) față de creștin-socialul Stary (3442 v.). În Meidling a reușit social-democratul Wutschel, în Fünfhausen social-democratul Forstner (4138 v.) față de antisemitul Schneider (4090 v.)

Cernăuți, 23 Maiu.

Pretutindeni s'a desfășurat o agitație extraordinară. În Cernăuț mereu circulau patrule de jandarmerie.

În comuna Arbore un învățător a împușcat asupra alegătorilor lui Popoviciu, apoi și-a tras sieși un glonț în piept, fără să moară. Automobilul deputatului Dr. Onciul a fost sfărâmat de câtră alegătorii contrarului.

Au reușit la balotagii:

Districtul Humor-Solca: Dr. Aurel Onciul, democrat, față de Dori Popoviciu, naționalist.

Districtul Storojineț-Boian: Dr. Tachiță Isopescul, român naționalist, față de Ioan Cupareno, democrat.

Districtul 2 (Cernăuți) George Grigorevici, social-democrat, față de Dr. Wender.

În districtul 4 a reușit Keschmann, german agrar.

Viena, 24 Maiu.

Pe baza rapoartelor sosite până acum tabloul alegerilor se prezintă în chipul următor:

Social-democrați	84
Social-creștini	66
Partidul popular german	27
Partidul progresist german	19
Agrari germani	16
Pangerman, Freialldeutschi	9
Partidul lui Schönerer	4
Centrul catolic	29
Cehi tineri	20
Cehi bătrâni	5
Cehi clericali	5
Cehi agrari	20
Cehi radicali	7
Cehi socialiști-naționali	1
Români, conservatori	3
Român-democrat	1
Zioniști	2
Poloni conservatori	28
Poloni democrați	24
Partidul popular polon	18
Italieni clericali	10
Italieni liberali	3
Sloveni conservatori	2
Croați	10
Socialist independent	1
Ruteni democrați	24
Ruteni conservatori	16

Lupta pentru drepturile noastre.

Munții Apuseni, Maiu 1907.

La 14 Mai a. c. preoțimea și învățătorimea gr. cat. din tractul protopesc al Roșiei-de-munte, s'a întrunit în sinod, în comuna Feneș.

Toate agendele lor obicinuite a se debate în aceste sinoade le-au trecut grabnic căci pe fețele fiește-căruia se vedea o deosebită grijă, știindu-se că între punctele sinodale e și: „Proiectul Apponyi“.

Ingrijorarea de pe fețele sinodaliștilor trăda neliniștea ce cuprinsese inimile lor în fața pericolului acestui proiect de lege, care cu atâta grabă s'a trecut deja prin ambele camere, contra tuturor protestelor ridicate cu atâta demnitate din partea naționalităților din această țară, și în special din partea poporului nostru român.

Ingrijorarea lor era cu atât mai evidentă cu cât fiecare, vedea nesocotindu-se glasul puternic al masei, din partea câtorva oligarhi ajunși la putere.

S'a discutat cu atâta seriozitate acest nenorocit proiect, cum rar se discută. Preoțimea și învățătorimea în fața acestei primejdii aruncată asupra noastră din partea actualului guvern, cu atâta ușurătate, rămâne totuși mângaiată în urma frumoasei lupte, dusă din partea deputaților naționaliști, precum și în urma ținutei demne a Prelaților bisericilor noastre române.

În sfârșit comisiunea aleasă în persoana preoților: Alexandru Papiu, Ioan Agârbicean, și Ioan Simu, și învățători: Marian Sas și Patriciu Palade, prezintă și sinodul primește următorul

Proiect de rezoluțiune:

Preoții și învățătorii din tractul protopesc gr.-cat. al Roșiei din Munți apuseni, adunați în sinodul de primăvară la 14 Mai 1907 în parochia gr.-cat. a Feneșului pentru pertactarea agendelor bisericești și scolastice curente, oprindu-se cu adâncă mâhnire la cunoscutul proiect de lege al ministrului de culte Apponyi, care proiect, pe lângă toate protestele ridicate împotriva lui din partea Românilor și a altor națiuni din Ungaria, a trecut prin ambele Camere, acești preoți și învățători, ca reprezentanți ai preoțimei, învățătorimii și ai poporului gr.-cat. din acest tract în număr aproape de 11000 suflete, din care tract s'a ridicat întâiul mare întemeetor al școlilor românești: Episcopul de pie memorie Petru Paul Aron și luptătorul neînfrânt și hotărât pentru desrobirea poporului nostru, Metropolitul de pie memorie Alexandru Șterca Șuluț, luând la discuție proiectul Apponyi, aduc cu unanimitate următoarea deciziune:

1. În acest proiect de școale, sinodul află cel mai mare pericol pentru școalele noastre confesionale, deoarece el vatămă grav autonomia scolastică garantată bisericii noastre ca susținătoare a școalelor sale confesionale prin legi fundamentale și despoae într'un chip volnic biserica de drepturile ei pozitive asupra acestor școale.

2. Sinodul află mai departe că acest proiect *redrept* față de școalele noastre confesionale, pentru că se ridică în contra tuturor principiilor pedagogice corecte, voind a face din băeți de școală nescari automate, cari să redea totul în limba unguerească fără a se putea cultiva și fără ca să-și poată câștiga cunoștințele necesare pentru viață.

3. Sinodul cere să se ridice salarele doctorele la suma ce se intenționează în numitul proiect; și aceasta să se facă din bugetul țării: însă protestează cu toată tăria contra condițiilor oneroase coprinse în proiectul în cestiune.

4. Având în vedere că numitul proiect tinde la desnaționalizarea poporului românesc și având în vedere că la noi naționa-

litatea și religiunea sunt identice, sinodul e îngrijiat de soarta iubitei noastre patrii, care prin dispozițiile proiectului va fi despoiată de cei mai buni fii ai săi, cari până aci fiind crescuți creștini și români și-au vărsat cu drag sângele pentru apărarea, înflorirea înaintarea și bunăstarea ei.

5. Aduce sinodul mulțămăit deputaților naționaliști din dieta țării, pentru ținuta bărbătească cu care au apărat drepturile bisericii și școalei noastre, trimitându-le prin aceasta caldă și neclintită alipire.

6. Aduce sinodul fiasca sa mulțămăit Inalților Prelați pentru pașii făcuți întru apărarea drepturilor bisericești și școlastice, și în special nu poate să nu spună Preabunului Mitropolit Excelenței Sale Dr. Victor Mihalyi, ceace inima îi poruncește în momentele de față.

Excelența Voastră,

În această vreme, când școalele noastre românești, menite să crească credincioșii bisericii căreia servim, Excelența Voastră, sunteți convins — cum ați spus în casa magnaților — de vrednicia poporului românesc vecinic nedreptățit, Vă rugăm cu toată supunerea fiască, duceți plângerile noastre la treptele tronului Augustului Monarch, supremul cap politic al nostru, care prin legi mai vechi, neabrogate, ne-a asigurat dreptul la limba și biserica noastră și interveniți la Sfinția Sa Papa, supremul nostru cap bisericesc, căci Dânsul, străbunilor nostri ce se uniau cu biserica Romei, le-a promis susținerea și apărarea limbei noastre românești, în biserica și școala noastră.

Acest proiect de rezoluție se va înainta și Inalt preasfințitului Metropolit Dr. Victor Mihalyi.

Correspondent.

RULETIN PARLAMENTAR.

Sedința Camerei.

— Vineri, 24 Mai st. n. —

O îndreptare (?) se poate constata în tenorul discursurilor coaliției — cel puțin din punctul de vedere al coaliției și al guvernului.

Oratorii de astăzi fac mai puțină critică și mai multe elogii și se întrec în a-și lăuda împrumutat discursurile și a se lăuda unii pe alții.

Sunt pe aici și naționaliști. Dacă n'ar fi ei, parlamentul de astăzi al Unguriei s'ar schimba în trei zile în o academie, unde nu se rostește decât discursuri de recepțiune.

Di Vasile Goldiș aduce astăzi o notă vigoasă și îndârjită a nemulțumirii desmoșteniștilor. Acționarii ideii de stat maghiar sar, țițiaie, încearcă uneori să facă glume, unul cu mutra de cassar comunal de pe Pusta Ungariei, cu multe șireturi și cu nasturi pe burtă, râde, de se prăpădește, nu se știe de ce râde, par'că ar râde în silă; căci se oprește deodată, și gura-i mustăcioasă rămâne căscată.

Vasile Goldiș spune despre prăbușirea hegemoniilor de astăzi.

Naționaliștii și socialistul Mezöffi repetă.

— Da! — se vor prăbuși!

— Se vor prăbuși!

Acționarilor zurbagii ai ideii de stat național maghiar li-se înecă glumele în gât și nici nu le mai vine pofta să facă altele.

O anecdotă istorică reinprospătată din partea deputatului Kelemen e nu se poate mai nemerită și e tocmai actuală, în legătură cu legea despre servitori. Dar în cadrele discursului lui Kelemen? Preste tot în discursul unuia din coaliție??... Se

potrivește ca nuca în părete. A spus-o, se vede, nu de dragul potrivelei, ci de dragul anecdotei. Dar îi iertăm nepotriveala și ne vom însemna anecdota.

Sedința se deschide la orele 10 a. m.

Președinte: *Iuliu Justh*, apoi *Rakovszki*.

Din partea guvernului sunt prezenți: *Wekerle*, *Darányi*, *Andrássy*, *Jekelfalussy*.

Din partea naționalităților: *George Popovici*, *Stefan C. Pop*, *Vasile Goldiș*, *Aurel Vlad*, *Iuliu Maniu*, *Milan Hodza*, *Dem. Musitzki*, *Iasa Mrskits*.

Se cetește și se verifică procesul verbal al ședinței trecute.

Se desolvă propunerile și înștiințările președintelui.

Se urmează dezbaterea asupra proiectului de lege despre servitori.

Boslik István: Face o apologie a proiectului. Excepțiunile, cari s'au ridicat împotriva proiectului din partea mai multor oratori, observă, că nu s'au îndreptat contra proiectului întreg, ci numai contra unor sau altor părți. Negreșit, sunt lacune și greșeli în proiect. Dar aceste sperează, că se vor putea îndrepta.

Află, că legiferarea unor dispoziții umanitare cum o încearcă proiectul de față, de altfel cu foarte laudabile intenții, dar punând sarcini fără n.c.i-o proporție pe umerii proprietarilor, nu va duce la nici un rezultat. Partea umanitară a raportului dintre stăpâni și servitori ar trebui să se încredințeze și în viitor cu suflet liniștit abnegațiunii și generozității probate a clasei proprietarilor. De altă parte ar trebui să li-se dea proprietarilor garanțe mai mari contra eventualității foarte neplăcute, că după o iarnă lungă, când servitorii abia lucră ceva pentru aceea ce mănăcă, să nu rămână fără servitori primăvara, când unii servitori uită toate, și ademeniți de plățile urcate cari se dau pentru lucrul cu ziua, își părăsesc stăpânii.

Măsurile corecționale ale proiectului sunt foarte salutare; dar ar trebui să fie mai înăsprite.

Vorbește contra agitațiilor socialiste, pentru cari ar afla cu cale nu numai retorsiunea, ci și măsuri preventive. Primește proiectul.

Kuszka István: Primește proiectul pentru motivele binecunoscute: încredere față de guvern și nădejdea, că se vor putea face urelele îndreptări în dezbateră pe paragrafi. În deosebi crede, că e un abuz prea mare de umanitarism în acea dispoziție, ca să li se dea plată servitorilor și pe timpul serviciului militar.

Kelemen Samu replică tuturor oratorilor de mai înainte perzându-se în detalii și repetări. Remarcăm o anecdotă istorică foarte caracteristică pentru generozitatea, abnegațiunea, spiritul de jertfă al proprietarilor din 1848, care s'a invocat din partea tuturor oratorilor din coaliție. Se făcuseră în Pesta manifestațiile din 15 Martie cu celebrele 12 puncte desrobitoare și cu „Talpra magyar“ al lui Petöfi. Ajunsese svonul zilei mari și la Szentes. Se ține o mare adunare. Bine înțeles se proclamă și în Szentes cu o însuflețire nemai auzită marile principii liberatoare și umanitare. Dar îndată după această adunare se iau în dezbateră afacerile comunale, dintre cari cea mai actuală era petiția clăcașilor (jeleri, pălmași) din Szentes, ca, urmând a se face împărțirea întinsului izlaz comunal, să li-se dea câte o părticică și lor, clăcașilor, căci doară și ei sunt membri folositori ai comunei și ai țării. Dintre douzeci și patru mii locuitori, câți avea comuna Szentes în 1848 proprietari erau 17000 suflete, iar clăcași 7000. Acești 7000, cari nu aveau nimic cereau numai o părticică din prisosul, cu care era să se înmulțească din nou proprietatea privată, dar cei 17000 proprietari, cari și mai înainte aveau moșii bogate și jertfa ce li se cerea, nu ar fi trebuit să le cază cu greu, au răspuns, că îi recu-

nosc pe clăcași drept membri ai societății și ai țării, foarte folositori prin munca lor trudită, recunosc patriotismul lor cald — și vor adresa dietei țării o petiție în favorul harnicilor și patrioticilor clăcași din Szentes, ca să li-se dea oare-unde, în țară pământ de lucrat și să fie colonizați acolo. Iată, până unde merge uneori abnegațiunea și spiritul de jertfă. Ea culminează în declinarea dela sine a ori cărei jertfe și în aruncarea jertfei pe umerii statului. Oratorul face o întorsătură subită și își ia, de încheiere un avânt poetic: vede numai întunecare înainte. Dar totuși o roșeață în dărgăre și un dangăt de clopot. Să nu fie roșeața aceasta roșeața îndârjirei, ce amenință, ci aurora unor vremi fericite și mulțumite, aurora zilelor de pace. Și dangătul de clopot să nu vestească deslănțuirea tuturor urgiilor, ci să vestească rugăciunea păcii și a înfrățirii. Primește proiectul.

Președintele anunță, că în ședința de mâine Sâmbătă dl ministru de interne va răspunde la interpelația dlui Alexandru Vaida în chestia volnicilor dela Șomcuta-Mare și la o interpelație a dlui Milan Hodza.

Vasile Goldiș.

On. Cameră, Guvernul, prin dispozițiile sale urmărește ținta — ori o recunoaște, ori nu o recunoaște, cum a recunoscut-o, însă, în parte — să le ia socialiştilor puțința de-a se desvolta în Ungaria. Această țintă a urmărit-o și atunci când a prezintat Camerei proiectul de lege despre promovarea industriei, proiect care de-atunci a devenit lege. E lucru ciudat, domnilor, că și prin acea lege ajunge chiar rezultatul opus. Pretutindeni în lume, în fabrici se recrutează social-democrația și cel care vrea să creieze marea industrie, fără voie va crea social-democrația și cel care vrea să consolideze în Ungaria industria în semnul individualismului, cu alte cuvinte vrea să creieze marea industrie prin fabricile cari stau în serviciul capitalismului, — prin munca lui nu va ajunge decât să consolideze social-democrația. Dacă dimpotrivă, guvernul ar fi dorit să urmărească țanta de-a împedea lățirea social-democrației, n'ar fi trebuit să încerce acest lucru prin înființarea de fabrici puse în serviciul capitalismului, ci, dimpotrivă, . . . (Zgomot).

Preș. Vă rog, domnule deputat, să rămâneți în chestiune.

V. Goldiș: . . . pe baze de tovărășii . . . (Zgomot în centru.)

Preș.: Liniște, domnilor!

V. Goldiș: . . . ci, dimpotrivă, și marea industrie ar fi trebuit s'o promoveze pe bazele principiilor tovărășiiilor; n'ar fi trebuit să dea subvenții fabricelor puse în serviciul capitalismului, pentru-că aceasta nu duce la slăbirea social-democrației, ci dimpotrivă la întărirea ei.

Această direcție o urmează și proiectul de lege în chestiune. Și în acest proiect se declară, că intențiunea lui e de-a sprijini servitorimea, precum intențiunea legii industriale era să-i sprijinească pe micii industriași. Cu toate că e lucru incontestabil, că marea industrie are drept urmare nimicirea industriei mici și cel care aduce o lege, prin care se creiază marea industrie, înzadar va declara, că în același timp vrea să se sprijinească și industria mică, pentru-că e lucru firesc că marea industrie absoarbe mica industrie. Avem pildă vie, că de când marea industrie a luat în Ungaria avânt, mica industrie tot mai mult a dat îndărăt. O dovedesc chiar și datele statistice. Așa în 1880 pe 100 de industriași independenți cădeau 114 de calfe, pe când în 1890, pe 100 de . . .

Preș.: Vă rog, aceasta nu se ține de proiectul în chestiune.

Președintele: Te rog dle deputat încă odată să intri în chestiune.

V. Goldiș: Am voit să arăt că aceste dispoziții sociale nu sunt în măsură de a realiza scopul pe care-l are în vedere guvernul. Acest proiect, în definitiv, nu e alt-

ceva decât îngrădirea proprietății mari și a latifundiilor. Dl ministru de agricultură crede că prin aceasta taie creanga de sub picioarele social-democrației, dar ajunge tocmai la contrarul: prin aceea că se impun obligamente mai mari proprietății se mână țărâtimea în brațele socialiştilor. Guvernul în loc să aducă o reformă practică a dării, prin ceea ce ar sprijini sărăcimea și ar pune-o în situația de a ajunge la parcele mai bune, vine în proiectul acesta cu niște dispoziții cari îi expun pe muncitori capriciilor marilor proprietari.

Nu pretind că ași avea despre starea economică a țării niște vederi generale așa de înalte și ca dl ministru, cu toate acestea țin să-mi spun convingerea că d-sa ar face o politică cu mult mai corectă, dacă în loc să caute a asigura cât mai mulți servitori ai marilor, ar încerca să creieze cât mai mulți proprietari independenți, în țară. (Zgomot. Președintele sună).

Nagy Emil: Noi nu ne folosim de mijloacele d-voastră!

Lengyel Zoltán: D-voastră jefuiți întreaga țărâtime română! (Zgomot).

Preș.: Te rog d-le Lengyel să nu-l întrerupi pe orator.

V. Goldiș: Aceste dispoziții sociale și acest proiect de lege e în contradicție cu dezvoltarea socială care se întărește tot mai mult. Pe aceasta statul n'ar trebui să o slăbească, ci dimpotrivă să o întărească. Bazat pe acest principiu fundamental, eu nu pot să primesc proiectul, cu ocazia dezbaterii generale.

Nu vioresc să intru în amănunte, de cari de altcum m'am ocupat și până acum.

E interesant acest proiect și în urma împrejurării că dl ministru a declarat că e aplicat a face orice modificări, afară de un paragraf — care e totul —, paragraful despre grevă. Din aceasta e evident că întregul proiect de lege e îndreptat împotriva grevei (Aprobări.) și intențiunea lui e să expuie pe muncitori bunului plac al proprietarilor. (Contestări.) Dacă singur numai acest paragraf nu se poate schimba, nu se poate de loc susține că acest proiect ar fi spre folosul muncitorimeii, care n'are alt ajutor afară de grevă, câtă vreme proprietarului îi stau toți la dispoziție începând dela so'găbirău, până la vicespan, până la fișpan — ba chiar până la ministru. (Contestări vii.)

Legislațiunea e datoare să sară într'ajutorul muncitorului sărac, care nu știe nici scrie, nici citi și care n'are nici un prieten. Proprietarii mari au destui prieteni, — muncitorilor trebuie să le fie prieteni măcar legislațiunea. (Aprobări în centru.)

Președintele. (sună): D-l deputat greșeste amar când crede că ne lipsește conștiința datoriei față de oamenii săraci și asupriți. Camera a adus și în timpul din urmă mai multe legi cari au dovedit tocmai contrarul. Consider ca o datoric a mea a accentua și din ecanul prezidențial acest lucru. (Aprobări vii.)

V. Goldiș: Dacă nu pot primi proiectul în general — pentru ce cuprinde, nu pot să-l primesc nici pentru ce nu cuprinde.

Förster Otto. Te rog explică ce vrei să zici. (Ilaritate).

V. Goldiș: M'ași fi bucurat dacă dl ministru s'ar fi interesat mai mult de creșterea copiilor minori. Sunt foarte puține dispoziții cari prevăd cum au să se crească în școli copiii de pe pută.

De ce n'ar putea fi siliți proprietarii de pe pustă cari au latifundii de câte 10.000 de jughere, să susție câte o școală? (Voci: susțin!) Legea nu-i obligă să ție, cei cari țin totuși sunt excepții. Trebuesc să se normeze prin lege!

Legea nu se îngrijește nici de creșterea adulților. Nimeni nu se mai îngrijește de creșterea copiilor cari ies din școală la vârsta de 15 ani. Când aceștia părăsesc școala și când ar trebui să înceapă adevăratul proces de dezvoltare, sunt lăsați cu totul în părăgenire.

Prin comune sunt biblioteci populare și

cabinete de lectură unde și-ar putea continua cultivarea începută în școală.

Nu știu ce sarcină grea ar fi pentru marii proprietari dacă li-ar impune legea ca la fiecare curte să ție câte o bibliotecă populară unde muncitorii, în orele libere, să poată câștiga cât de cât, o oarecare hrană sufletească.

Proiectul de lege din chestiune face chiar și cercetarea bisericeii atârnată de faptul că lucrul permite sau nu, ca lucrătorii să se poată duce la biserică.

O voce: (în mijloc) Cum o 'ntoarce!

V. Goldiș: Poftiți și cetiți textul din proiect, unde se zice, că servitorii dela moșii pot merge din când în când la biserică, dacă nu vor fi împiedecați de ocupațiunile economice. Trebuie să știți, dlor deputați, că acel biet muncitor sărac n'are altă mângâiere afară de biserică. Sunt perfect de acord cu constatările unui vestit profesor german, Sombart, care a studiat raporturile muncitorilor și care li-a zăgrăvit viața în chipul următor: „Mizeria și chinul lor n'are sfârșit. Aceeași viață an de an, dela cea dintâi și până la cea din urmă, nici o schimbare, nici un ritm, aceeași muncă ca copil, ca bărbat și ca moșneag. Pentru el nu există o elevație sufletească, o ridicare în cercuri mai înalte, — pentru masele mari nu e nici o perspectivă de-o bătrâneță liniștită și așezată, din contra isvoarele de câștig ale zilelor scad încă de pe la anii 30 în mod îngrijitor.

Ori să trăiască din averea câștigată? La așa ceva nu ajunge nicicând. Nici speranță, că vor putea asigura un viitor mai bun pe seama copiilor lor n'o au speranță, care îndulcește anii industriașului mic, ai economului și oficianului.

Și astfel, în noaptea aceasta neagră, singură religia îi mai dă o rază de lumină, — speranța într'un viitor mai bun, îl mai ține căci capitalismul îi nimicește totul. El a adus și lumină dar a adus și mizeria maselor.” (Senzație.)

Deși în proiectul acesta eu nu aflu nimic, ce să mă liniștească, totuși imi țin de datorință să declar, că am aflat ceva în enunțațiunea comisiunei agricole, căreia țin să-i mulțămesc, că a atras atențiunea guvernului asupra unui punct, care e o rană veche și mare a țării: anume comisiunea atrage atențiunea dlui ministru de finanțe să supuie unei discuțiuni mature întrebarea, cum s'ar putea efteptui închiderea cârcimelor în zile de serbători?

Ravagiile, pe cari le face alcoolul, sunt astăzi cu mult mai mari, decât în era dărăbanților! Inzadar va fi era patriotică și guvernul patriotic, dacă poporul înnoată în noroiul păcatului alcoolului.

Un șir întreg de comune a ajuns la convingerea, că pentru înmulțirea crimelor e de învinuit alcoolismul și un șir întreg de comune a luat decisiuni ca cârcimelile să rămână închise în zile de sărbători, dar autoritățile superioare — din punct de vedere financiar — nu au aprobat decisiunile acestea.

Eu cred, că vom avea ocazie ca să trattez chestiunea aceasta mai pe larg aci în Cameră, cel puțin am dorința de a mă extinde asupra chestiunei acesteia și să dovedesc, că în alte țări, dispoziții de felul acesta nu au atras micșorarea venitelor statului ci din contră mărirea acelor.

Sunt mai multe petițiuni în chestiunea aceasta pe masa Camerei și cred, că peste puțin timp va fi ocaziune pentru pertractarea minuțioasă a chestiunei. Atunci cu plăcere mă voi folosi din nou de indulgența On. Camere.

De data asta însă de oare-ce acest proiect de lege nu mă mulțumește, nici în general, nici în special și de oare-ce sunt convins că prin el adevăratele interese ale țării nu vor fi indestulite — declar, că nu-l primesc.

Urmează o pauză de 10 minute.

Mezőssy (secretar de stat în ministerul de agricultură): apără proiectul și ocupându-se în general cu curentul socialist-fic-

sează două fenomene, cari s'au putut constata în timpurile mai noi, și cari au aflat expresiune și în declarațiile lui Jaures și Bebel, cari sunt astăzi negreșit cei mai chemați reprezentanți ai socialimului. Aceste două fenomene sunt: 1. Tendințele socialiste au un rol colmant în evoluția politică și socială, ele concentrează dorințele de o înaintare mai cutezătoare, fără a le slobozi să facă salturi răsturnătoare. 2. Tendințele socialiste caută pretutindeni o armonizare cu tendințele naționale. Dovadă, chiar în timpul mai recent Austria. Recomandă proiectul pentru a fi primit.

Mezöfi: la cuvântul în chestie personală pentru a-i replica antevorbitorului, că în ziarul „Szabad Szó“, pe care îl conduce dânsul, Mezöfi, se scriu câte verzi uscate.

Este convins, că domnul secretar de stat și-ar schimba părerea despre ziarul „Szabad Szó“, îndată ce în coloanele ac luia s'ar scrie elogii despre proiectul ministrului de agricultură, susținându-se nu că e o lege dă sclavaj, ci că ar fi culmea idealului de umanitarism. Dar așa, cu această condiție mai bine renunță la o părere favorabilă a dlui secretar de stat.

Se fixează ordinea de zi a ședinței următoare precum urmează:

1. Propunerile și înștiințările președintelui.

2. Cetirea registrelor interpelațiilor și petițiilor.

3. Urmarea desbaterii generale asupra proiectului de lege despre servitori.

Ședința cea mai apropiată se va ținea: Sâmbătă, în 25 Mai st. n. la orele 10 a. m.

Ședința se ridică la orele 2 p. m.

— **Meseriașii Români** sunt rugați a lua parte cu toții la o convenire, ce va avea loc la restaurantul Nagy, din Aréna ut, Duminică la ora 6, unde li se vor face comunicări folositoare.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

In contra constipației și urmările ei.

ȘTIRILE ZILEI.

Vineri, 24 Mai.

Himen. D-șoara Elena Loichiția, fiica fruntașului român Dănilă Loichiția din Jebel, s'a logodit cu dl dr. Dimitrie Cioloca, asesor-referent în senatul școlar al consistorului din Caransebeș.

Felicitările noastre.

— **Faza lui Stolypin.** Primul ministru Stolypin este mai bine păzit ca în mormânt. În decursul verei va locui în palatul țarului din insula Jelagin. Intreg castelul este înconjurat cu un gard des de sârmă cu ghimpi. Tot la treizeci de stâlpi ai gardului sunt așezați paznici de încredere iar noaptea luminează împrejurimea castelului 60 de lămpi mari electrice.

O mulțime de semnale sunt în legătură cu telefonul castelului.

Și cu toate astea tot poate cădea sub vreo mână răzbutătoare, căci e mare ura poporului asupra.

— **Logodnă.** Zenobia Triff și Dr. Victor Gael, logodiți. Bistrița, în 20 Maiu 1907.

— **Cine-o fi acel „román külmunkatárs“** al ziarului unguresc „Előre“ din Cluj, care aproape număr de număr scrie articole „de după culisele românești“?

— **Dela societatea „Steaua“.** Comitetul societății culturale din București „Steaua“ s'a întrunit la administrația domeniilor Coroanei sub președinția dlui Ioan Kalinderu.

Asupra unui raport adresat de dl Kalinderu comitetul a adus publicațiunea lucrării „Românii și Dacii“ a dlui Lupaș, de

asemenea să editeze a cincisprezecea broșură a cărții dlui Russu-Șirianu „Românii din statul ungar“ și alte publicațiuni epuizate.

Comitetul a luat măsurile necesare pentru a face să apară cât mai curând stampele în culori reprezentând pe AA. LL. RR. principele Ferdinand și principesa Maria.

— **Finanțele Italiei.** Finanțele Italiei pe exercițiul 1906 | 7 să arată în modul următor: intrări 1938 de milioane, eșiri 1808 milioane, prin urmare un excedent de 130 de milioane.

— **Răpirea unui holandez la Smyrna.** Din Constantinopol vine știrea, că un holandez, baronul Heemstra, care are o moșie în apropiere de Smyrna a fost răpit de o bandă de hoți. Aceștia cer dela baron o sumă considerabilă de bani, pentru a putea fi pus în libertate. Încă nu s'a luat nici o măsură pentru urmărirea bandei.

— **Numire.** Dl Nicolae Dobrescu, licențiat în teologie și doctor în filosofie, autor al mai multor cercetări serioase în domeniul istoriei bisericești, a fost numit agregat definitiv la catedra de istorie a bisericii române dela Universitatea din București.

Felicităm universitatea pentru alegerea bună, ce a făcut și urăm dlui Dobrescu să-și poată urma cariera așa, cum a început-o.

Loc deschis.*

Sebeșul-Săsesc, 4 Mai 1907.

Onorată Redacțiune!

Rog a da loc în coloanele prețuitului ziar „Lupta“ următoarei întimpinări:

Notița publicată sub titlul „Vești triste din Sebeș“ am scris-o eu și o susțin, deoarece-ce corespunde întru toate adevărului.

Drept dovadă citez din protocolul ședinței reprezentanței orașanești de atunci următorul text:

„Dr. Ioan Elekes stellt hierauf den Antrag, die Untersuchung gegen Senator Vasilie Alaca anzuordnen.

Vorsitzer bemerkt zu diesem Antrag, dass seines Dafürhaltens, die vorgebrachten Anschuldigungen, selbst wenn sie als wahr sich erweisen würden, keine Grundlage zur Einleitung des Disziplinarverfahrens bieten, da sie keinen der in § 90 des Gemeindegesezes vorgelesenen Disziplinarfälle betreffen. Er richtet daher an die Stadtvertretung die Frage, ob sie die Antworten des Senators Aldea zur Kenntniss nehme, wobei aber der Interpellant sein Verlangen jederzeit durch eine schriftliche Anzeige neuerdings in Fluss bringen könne.“

Die Stadtvertretung nimmt die Antworten des Senators Aldea mit grosser Majorität zur Kenntniss.

Dacă să pretinde, pot să arăt și un extras autenticat, al protocolului neferitor la afacerea din chestiune, iar din decursul desbaterii amintesc: primarul Dörr după-ce a declarat, că senatorul Aldea e unul dintre cei mai zeloși și conștiențioși-i funcționari și că să simte moralicește deobligat ai da acest atestat, a demonstrat cu legea comunală, că chiar adevărate să fie nedumeririle și presupunerile Dlui avocat Dr. Karl Grasser, — cel, care a pregătit ascunzeturile oamenilor cu trecut și vrednicie, cu ocasiunea alegerilor dietale — nu pot fi luate de basă la cercetarea disciplinară, nefiind înșirate în legea comunală între cauzele de disciplinare.

Dr. Ioan Elekes și părintele Z. Mureșan au tăcut după această explicare. Deci, dacă de fapt, în interesul senatorului Aldea și al adevărului, a propus Dr. Elekes cercetarea, trebuia înominis, unul s'au altul, să

se explice atunci în ședință, ce vor și ce intenționează. În urmă, fiscalul orășănesc, Dr. Gustaw Krasser, a făcut propunerea: Reprezentanta să ia răspunsul senatorului Aldea la cunoștiință. Intre alte motive a spus: „am auzit, că Românii sau desbinat în 2 partide și senatorul Aldea n'are ferire să fie în partidul contrar, deci învinuirele aduse sunt a se privi ca eflux al urei personale.“ Oficiul și'l poartă cinstit și conștiențios. Propunerile s'au pus apoi la vot și cu mare majoritate s'a luat, de cătră reprezentanță, răspunsul senatorului la cunoștiință.

Vasilie Aldea de fapt a conlucrat la întemeierea și înființarea „Tovărășiei pentru asigurarea vitelor“, ceea-ce documentez cu acte. Alături sub primul proces verbal al numitei tovărășii în copie și amintesc: după-ce împreună cu alții — fără părintele Mureșan — am stilizat un proiect de statute, recte contract de întovărășire, s'a convocat o adunare constituantă a proprietarilor de vite. Sub presidiul meu s'a desbătut ordinea de zi a acelei adunări și la coustituirea „Tovărășiei“ a fost aclamat de primul președinte, Dl Vasilie Aldea.

Cu „Tovărășia agricolă“ stă lucrul așa. E adevărat, că acestea s'a pus basă înainte cu vre-o 16 ani de circa 14—16 proprietari tovarăși de aici și a ocupat exclusiv cu mașini și unelte agricole. În anul 1905 modificânduși statutele s'a lărgit terenul de activitate și s'a prefăcut în timpul din urmă, de când e și V. Aldea membru în direcțiune în „Tovărășie agricolă mare.“ Până astăzi s'au vândut peste 1000 porțuote. Prin urmare cred, că n'am scris neadevăr, când am afirmat, că și Dsa a conlucrat la întemeierea, întărirea și prosperarea „Tovărășiei agricole“ nouă, întocmită anume pentru prosperarea materială și întărirea poporului nostru agricol. Pe părintele Z. Mureșan, G. Popp etc. îi doare împrejurarea aceasta.

Așa stă lucrul și eu zic, că e purul adevăr. Că e întocmai așa, o știe foarte bine și părintele Mureșan, dar e în firea dlui — dovadă cor spondența din nrul 89 al „Luptei“, oglinda caracterului propriu — să mistifice adevărul. Să știe de altcum, că trecutul și vrednicia On. Dlui a constat în aceea, că a știut să se vârască, să se lingușiască, să se ridice, pe ruina altora și întotdeauna s'a dat, după-cum a bătut vântul, pe partea acelora, unde se părea, că e mai gros osul de ros, ceea-ce să poate dovedi cu date și martori.

Cunoscând ființa și caracterul dlui părinte Z. Mureșan, nu ne-a surprins modul și tonul josnic al desmintirei adevărului și dacă n'am fi datori față de opinia publică, cu răspuns, nu i-ași răspunde precum nu se va răspunde nici lui G. Popp, a cărui ființă și trecut, încă e bine cunoscută.

On. Domn Z. Mureșan afirmă în scrisul Dsale: „trebuie să știți, On. Redacțiune, că aici n'ște alungați de prin comunele lor natale, ocrotiți de noi, au format o tovărășie de bandiți“ etc. și continuă: „Acești oameni negri, nemernici și obraznici sunt conduși numai de vanități și ambițiuni mârșave“ și așa mai departe.

Pe calea aceasta îl provoc pe On. Domn Z. Mureșan preot gr.-or. în Sebeșul săsesc, să răspundă în termen de 8 zile și să numească **pe nume pe acei alungați din comunele lor natale**; cine și cari dintre aceștia fac parte din „tovărășia de bandiți“? Cine sunt „acești oameni negri, nemernici și obraznici“? și să dovedească, că e așa, căci la din contră, epitetul frumoase de: **bandit, om negru, nemernic și obraznic**, pe cari ca preot, în săptămâna mare a postului sf. Paști, le aruncă în cărca altora, le atribuie eu sfinției Sale părintelui Z. Mureșan.

Semnez, Cu deosebită stimă,

George Tătar.

* Pentru cele cuprinse aici, redacțiunea nu primește responsabilitatea.

Economie.

Comerțul extern al Italiei. Importul Italiei în primele două luni ale anului 1907 a fost în valoare de 454,357.303 lire, adică cu 85,570.245 lire mai mult de cât în anul trecut; iar exportul a fost în același timp în valoare de 375,048.524 lire, adică cu 10,128.094 lire mai puțin decât în anul trecut.

Din Austro-Ungaria s'au importat mărfuri în valoare de 31 milioane lire, s'au exportat în valoare de 22 mil. lire.

Cumpărări de păduri în Serbia. Din Belgrad se vestește: Firma David Horn din Budapesta a cumpărat în apropierea gării din Stolac un complex de păduri în estindere de 5000 hectare.

Firma va zidi în scopul exploatarei lemnului două ferăstrae.

Nouă fabrică de textile în Seghedin. Câțiva capitaliști au hotărât a înființa în Seghedin o fabrică de textile, societate pe acții.

Capitalul de fundație al noii fabrici va fi două milioane coroane, în fabrică se proiectează funcționarea a 500 răsboaie de țesut.

Tovărășiile în Ungaria Nord-estică. Conducătorii tovarășiilor din comitatele Ungariei de Nord-est au ținut o adunare în Sătmar.

În aceasta s'a constatat că ideea tovarășiilor prinde din ce în ce mai mult teren în ținuturile sătmărene.

Tovărășiile se înmulțesc în continuu.

Multe tovarășii nu mai au lipsă de ajutor centrali, deoarece sosesc o mulțime de bani de la emigrații în America, ce primitorii îi fructifică la tovarășii de credit.

În comitatul Sătmar s'au înființat până acum 54, în Selagiu 44, în Ugocea 25, diferite tovarășii.

Adunarea generală a acestor tovarășii se va ține la 20 Iunie n.

În această adunare se vor dezbate două chestii importante: 1. Mijloacele de apărare — din punct de vedere practic — față de socialism. 2. Procurarea în obște a mașinelor agricole.

Nou raportor economic. Ministrul ungar de agricultură a numit pe I. Szekely locuitor în Blaj, raportor economic pentru cercul pretorial Blaj comitatul Albei-Inferioare.

Bilanțul societății căilor ferate austro-ungare priv. de stat. Din bilanțul anului de gestiune 1906 vedem că societatea căilor ferate austro-ungare priv. de stat. a avut în anul trecut un profit net de 32,433.874 coroane, adică cu 2,921.025 coroane (—9-9 procente) mai mult decât în anul 1905.

Acest profit a fost cel mai mare, ce l'a avut societatea de la rescumpărarea liniilor ungare încoace.

Bursa de efecte. Sosind din străinătate știri mai bune, circulația a fost animată.

Cumpărând apoi și arbitrajul din Viena mai multe valori, cursurile s'au urcat.

Cu toate acestea circulația n'a fost prea mare.

Târgul efectiv a fost liniștit.

Rentele și valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 661—
„ „ ung. a.	— 761·25
„ băncii de escompt a.	— 498·75
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 677·55
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 112·25
„ „ coroane 4 „ „	— 94·40
„ austr. de aur 4 „ „	— 117·10
„ „ coroane 4 „ „	— 98·90
Scrisuri fonciare „Albina“	— 101—
Napoleond'or (20 franci aur)	— 19·17
20 mărci germane, aur — —	— 23·57
Galbeni austriaci și ungurești	— 11·43
Bilete germane 100 mărci	— 117·95
„ franceze 100 franci	— 95·95
„ italiene 100 lire	— 95·65
„ române 100 lei	— 95—
Ruble rusești de hârtie	— 2·53

Prețurile cerealelor. Prețul grâului a scăzut cu 10 fileri de maza metrică. (100 kilograme.)

Prețurile celorlalte cereale s'au menținut. Azi până la 12 ore din zi s'au vândut 21.000 măji metriche (q) grâu.

În ultimele 24 ore au sosit 15167 măji metriche (q) grâu, s'au expediat în același timp 14801 măji metriche făină și 1884 măji metriche țărâte.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, maza metrică., frumos .	21 cor. 35 fil.
„ „ „ „ mijlociu .	20 cor. 40 fil.
„ „ „ „ mai slab .	19 cor. 30 fil.
Săcăză, maza m. dela	15 cor. 55 fil. — 16.—
Orz, „ „ „ „	14 cor. 15 fil. — 14.70
Cucuruz nou „ „	12 cor. 05 fil. — 12.25
Ovăs, „ „	15 cor. 95 fil. — 16.60

II.

Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela	152 cor. — 153 cor.
Slănină, ...	128 cor. — 135 cor.
Cartofi, ...	3 cor. 20 fil. — 5.20

Spirit, ...	48.— cor, — 48.50
------------------	-------------------

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni	— — — fileri kilogramul
Tineri	.141—142 fileri kilogramul

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Un candidat de avocat,

doctor iuris cu praxă estinsă, caută aplicare cu 1 Iunie în vre-o cancelarie avocațială, eventual ca și conducător de cancelarie.

Reflectanții să se adreseze administrației ziarului nostru.

CONCURS.

Vlădeasa institut de credit și economie, societate pe acții în B. Huedin (B. Hunyad) publică concurs pentru ocuparea postului de practicant până în 10 Iuliu n. a. c.

Reflectanții au să dovedească prin cereri scrise de mâna lor proprie, instruite cu atestat de botez și testimoniu autentic că sunt absolvenți ai vre unei școale comerciale superioare (academie) și că posed pe deplin limba română, maghiară, eventual și germană.

Alesul după serviciul de proba de 1 an, va fi denumit funcționar cu salariu, bani de cuartir, tantiema și drept la pensie în sensul regulamentelor institutului.

Postul este a se ocupa imediat după denumire.

Onorar pe anul de probă k. 720.

B. Hunyad, 17 Maiu 1907.

DIRECȚIUNEA.

1—3.

Tip. «Poporul Român», István-ut 11.

Banca Națională a Românie.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1906 6 Maiu	ACTIV	1907	
		28 Aprilie	5 Maiu
104 355 562	{ 73 848 062 Reserva metalică Aur 80 413 771 30 507 500 „ Trate Aur . 33 595 000 }	114 141 962	114 008 771
1 845 613	Argint și diverse monete	1 469 420	1 582 025
58 184 045	Portofoliu Român și Străin	79 429 100	78 159 508
25 450 607	{ *) Impr. contra ef. pub. . . . . 10 520 900 „ „ „ „ în cont curent 18 875 137 }	29 711 303	29 396 037
11 999 876	Fonduri publice	11 999 924	11 999 840
14 898 734	Efectele fondului de rezervă	15 931 570	15 871 054
2 910 324	„ „ de amortizarea imob. și material	3 265 121	3 259 121
5 770 058	Imobili	5 873 362	5 873 778
602 505	Mobilier și Mașini de Imprimerie	639 581	639 962
629 659	Cheltueli de Administrație	645 429	656 563
81 935 652	Depozite libere	102 395 067	101 944 587
—	„ „ ct provizoriu	70 000	70 000
11 259 106	Compturi curenți	14 891 736	17 738 211
18 082 726	Compturi de valori	22 662 322	20 684 997
<u>337 942 467</u>		<u>403 125 897</u>	<u>401 884 434</u>
	P A S I V		
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
21 284 642	Fond de rezervă	22 826 193	22 971 453
3 158 004	Fondul amortisării imobilelor și material	3 373 692	3 404 192
218 613 770	Bilete de Bancă în circulație	261 329 500	260 291 580
950 339	Dobânzi și beneficii diverse	1 131 445	1 202 642
81 935 652	Depozite de retras	102 395 067	101 944 567
—	„ „ ct provizoriu	70 000	70 000
—	Compturi curenți	—	—
<u>337 942 467</u>		<u>403 125 897</u>	<u>401 884 434</u>

Scomptul 5‰.

*) Dobânda 5‰.